

KARANLIĞIN KATLETTİĞİ BİR BİLİM İNSANI: NECDET BULUT

Hazırlayan: NEŞE ERDİLEK BULUT

Künye:

Yayıma Hazırlayan: Neşe Erdilek Bulut, *Karanlığın Katlettiği Bir Bilim İnsanı: Necdet Bulut*, Yazılama Yayınevi, 364 sayfa, İstanbul, 2018

Eylem Elif Koç, Bora Maviş

KARANLIĞIN KATLETTİĞİ BİR BİLİM İNSANI: NECDET BULUT

6. kuşak bilgisayar teknolojilerini kullanarak yayına hazırladığımız MDT'nin bu sayısında; 1978'de Türkiye'de ve dünyada 3. kuşak bilgisayar teknolojilerinin kullanılmakta olduğu bilgisini bir yazısında henüz paylaştıktan ve 4. kuşak teknolojilerin gelmekte olduğunu aynı yazısında müjdedikten kısa bir süre sonra katledilen Necdet Bulut'un yaşamını, yazdıklarını içeren ve onun hakkında yazılmış güncel yazılardan oluşan, eşi Neşe Erdilek Bulut tarafından hazırlanmış "Karanlığın Katlettiği Bir Bilim İnsanı: Necdet Bulut" kitabını tanıtmak istiyoruz.

Kitap, kitabın editörü de olan Ali Rıza Aydın'ın, Necdet Bulut'un katledildiği döneme gelinirken içinde bulunulan siyasi atmosferi anlattığı bir bölümle (birinci bölüm) başlıyor. Bu bölümde sözü edilen; yakalanmayan, beraat ettirilen failler bu karanlık dönemle beraber unutuldular belki, ama Ali Rıza Aydın'ın "Eğitim ve öğrenim için, bilim için, aydınlanma için, geleceğin sömürsüz toplumu için yaşayan ve katledilen eğitimciler" yani "namlunun ucundaki eğitimciler" olarak nitelediği, Necdet Bulut gibi eğitimci akademisyenler Bedrettin Cömert, Bedri Karafakıoğlu, Ümit Doğanay, Cavit Orhan Tütengil ve öğretmenler Talip Öztürk, Nevzat Yıldırım ve Ümit Kaftancıoğlu'nun yaşamları o karanlık dönemi aydınlattıkları için unutulmadı.

İkinci bölüm Necdet Bulut'un özgeçmişine ayrılmış. 1938 yılında doğan Necdet Bulut, 1960 yılında İstanbul Üniversitesi, Jeofizik Bölümünden mezun olmuştur. 1963-1969 yılları arasında IBM şirketinde sistem mühendisi olarak çalışmıştır.¹ 1969 yılında ODTÜ Elektronik Hesap Bilimleri Enstitüsüne programcı olarak girmiş ve yetenekleri ve çalışkanlığı sayesinde öğretim görevlisi olarak görevlendirilmiştir. 1970-1973 yılları arasında Purdue Üniversitesinde doktora çalışmalarını tamamlamış ve "Türkiye'den Bilgisayar doktorası alan ilk kişi" olmuştur. 1975-1977 yılları arasında ODTÜ'de Bilgisayar Merkezi Yöneticiliği yapmıştır. Aynı dönemde Türk Bilişim Derneği Genel Başkanlığı'nı yürütmüş ve çeşitli projelerin yanında Sayıştayla Bütünleşik Bilişim Sistemi üzerine çalışmıştır. 1978 yılında KATÜ'de "Doğrusal programlama" dersi vermiş aynı yılın Temmuz ayında Bilgisayar Merkezi kurulması için görevlendirilmiştir. Trabzon'da bu görevi sürdürürken 26 Kasım 1978 tarihinde silahlı saldırıya uğramış ve 8 Aralık 1978'de yaşamını yitirmiştir. Kitabın üçüncü bölümünde uğradığı saldırı ve aramızdan

1 "Dünyanın hiçbir köşesindeki çalışma biriminde sendika kurdurmaz"lığıyla ünlü bu şirkette Bilgi İşlem İşçileri Sendikasının kurulmasına öncülük etmiştir.

ayrılışı sonrasında yapılan anma toplantıları, konuşmalar ve yazılara yer verilmektedir.

Dördüncü bölümde, Bulut'un doktora sonrası Türkiye'ye döndüğü 1974 senesinden başlayarak kaleme aldığı birçok yazısı okurla paylaşılmıştır. Farklı dönemlerde, gazete köşe yazıları, meslek dergileri makaleleri ya da konferans bildirileri olarak hazırladığı yazılarında üç nokta öne çıkmaktadır:

1) "İleri teknoloji toplumların kendi iç çelişkilerinden, kendi iç dinamiklerinden doğduğunda toplumları ileri götürmekte..."² Teknolojiyi dışarıdan ithal eden ülkeler, bu teknolojileri çok uluslu şirketlerin sunduğu biçimde aldıkları için, gereğince kullanamaz. Bir ülke bu teknolojileri kullanacak personeli yetiştirmedikçe ve işlevli hale getirecek bilişim sistemini³ kurmadıkça, en yeni teknoloji ürünlerini edinmiş de olsa, bilgisayarları belli bir verim seviyesinin üstünde kullanamamaktadır. Türkiye'de o dönemdeki bilgisayar kullanımında genel yaklaşımın bütüncül olmayıp, tek tek uygulamaların yaygınlaşmakta olduğunu tespit etmektedir. Yani işlevler ve işlevler arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarıldığı bir sistem analizi sonrası gereksinimlerin belirlenmesinden, tekil işlevler gören ve birbirinden bağımsız çalışan "sistemcik"lerin edinilmesi sonucu bilgisayarların atıl kaldığını ya da kapasitelerinin çok altında çalıştırıldıklarını aktarır. Bu bilgisayarların ülkede sektörlerle göre dağılımlarını incelemiş ve içinde bulundukları üretim süreçlerini denetim ve karar verme seviyesinde desteklemediklerini; bordro ve muhasebe gibi kayıt düzeyinde yani "bilgisayarların sunabileceği en basit hizmet biçimi"nde kullanıldıklarını belirtmiştir.

2) Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin egemen sınıfların denetiminde araçlar ürettiğini ve bunların toplum yararına kullanılabilmesi için temel koşulun toplum yararına çalışan bir düzen kurulması olduğunu vurgulamıştır. Teknolojinin hangi sınıf yararına kullanıldığına göre işlevlerinin değişebileceğini kredi kartı örneğiyle somutlamış; pazar ekonomisinin egemen olduğu ülkelerde toplumun kredi ve borçlar yoluyla denetim altına alınması için kullanılan bir aracın, ileri toplumun kurulmasında paranın ortadan kaldırılması için kullanılmasının mümkün olabileceğini belirtmiştir.

3) Öte yandan böyle bir düzen kurulana kadar yapılabilecekler olduğunu da söylemiş ve kamu kuruluşlarında bilgisayar sistemlerinin verimliliğinin artırılması ve standartlarının oluşturulması için çalışmalarda ve önerilerde bulunmuştur.⁴ Önerileri şöyle sıralanabilir:

2 s. 113

3 Bilişim Sistemi: "Bir kuruluştaki tüm iletişim yöntemlerinin ve araçlarının oluşturduğu bir bütündür. Verilerin toplanıp bilgiye dönüştürülmesi ve bilginin kararlar için kullanılmasını içerir."; "Karar vermede gerekli doğru bilgiyi kısa zamanda ve istenilen biçimde sağlayacak tekniklerin, araçların ve yöntemlerin bileşkesi" (s. 201)

4 s. 187

1) TBK⁵ kurulmalı, 2) Bilgisayar eğitimi yaygınlaşmalı, 3) Paylaşım (ortak kullanım) özendirilmeli, 4) Personel politikası iyileştirilmeli, 5) Bütüncü yaklaşımlar özendirilmeli, 6) Yazılım araştırması ve üretimine ağırlık verilmeli, 7) Üretimde bütüncü kullanım özendirilmeli, 8) Kamu Hizmet Sektörü için Ankara'da bir ortak merkez kurulmalı (standartlaşma, verimlilik artışı, paylaşım sağlamalı).

Necdet Bulut bu yazıları yazdığı dönemde, hem örgütlü⁶ bir sosyalist aydıdı; hem de dönemin sosyalist ülkelerindeki bilişim teknolojilerindeki gelişmeleri izleme olanağına sahipti. Örneğin, bilgisayar donanım ve yazılımlarının üretiminde sosyalist ülkeler arasında yapılan iş bölümüne, aynı ülkelerdeki bilgisayar sayı ve kullanım verimliliklerine, ithalat rakamlarına, üretim ve araştırma için ayrılan bütçelere ve ileri uygulamalara⁷ kongre bildirisi ya da makalelerinde yer vermiştir.

Kitabın arka kapak tanıtımında alıntılanan paragrafta; "bilim adamının hangi sınıfların çıkarına hizmet ettiği sorusu"nu, "asıl yanıtlanması gereken" soru olarak tanımlar.⁸ Bu soruların, reel sosyalizmin sürmekte olduğu dünya koşullarında cevabını daha keskin vermeye çalışarak, bilim insanının sınıfsal çelişkilerden bağımsız olamayacağını söylemiş, bilimi diğer toplumsal faaliyetlerden yalnızca birisi olarak tarif etmiştir. Bu nedenle bilim insanını da yaşadığı toplumun biçimlendirdiğini vurgulamıştır.

Necdet Bulut için sosyalizm reel ve günceldir. Bilim insanı olarak kendi alanındaki gelişmeleri bu çerçevede izlemiş, değerlendirmiş ve kamu kurumlarında yapılacak her doğru çalışmayı sosyalist Türkiye için bir hazırlık olarak görmüştür. Bu yönüyle karanlığın onu katledemediğini ispatlarcasına bugünümüzü aydınlatmaya devam etmektedir.

5 TBK: Türkiye Bilişim Kurumu.

6 1967: TİP üyesi, 1975: Tüm Öğretim Üyeleri Derneği Kurucu Üyesi, 1976: Tüm Teknik Elemanlar Derneği Üyeliği, 1977 seçimleri: TİP İzmir MV adayı. ODTÜ Üniversite Konseyi üyeliği, yardımcı profesörlerin temsilcisi.

7 "Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin ABD ile amansız bir sıcak savaş sürdürürken zaman bölüşümü (time-sharing) bilgisayar sistemleri kullanması..." (s. 166).

8 s. 226.